

УДК 332.146.2

**СЕКТОРАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ
В УКРАЇНІ**<http://orcid.org/0000-0003-2768-9090>

Патошина Галина Миколаївна, старший викладач, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет» м. Маріуполь

Galina Patoshina, Senior Lecturer, State Higher Educational Establishment «Priazovskyi state technical university», Mariupol

G. Patoshina. Sectoral Priorities for the Development of Regional Clusters in Ukraine.

The strategic priorities of cluster development of industry and other sectors of national economy in Ukrainian regions have been formulated and explored in the article. The cluster model of innovative industry development implies the need to consolidate the potential of national production, available resources, infrastructure, regional science and education complexes, financial and advisory institutions, taking into account the traditions and skills of the local community involved in the creation of a regional cluster. Particular attention is paid to creating transboundary transport and logistic clusters in Ukraine, which can be considered as a bridge between the West and Asian countries through the territory of Ukraine. Transboundary transport and logistic clusters functioning significantly influences the development of industrial complex, which includes simultaneously clusters of several industries, agriculture, services, etc. The potential of creating transboundary industrial forestry, tourist-recreational and IT clusters in Ukrainian regions is considered. Sectoral priorities of clusters' creation in Ukrainian regions with the participation of foreign partners from EU countries are substantiated. Necessary measures for promoting foreign investments in regions, reducing expenses for clusters' development and increasing export potential of national production are considered. Identifying priority sectors of cluster development in Ukrainian regions opens up new opportunities for providing a new quality of economic growth and attracting foreign investment in these areas, that will have a positive impact on Ukrainian goods and services' competitiveness in the world market. The article is of a review nature.

Патошина Г. М. Секторальні пріоритети розвитку регіональних кластерів в Україні.

У статті сформульовано та досліджено стратегічні пріоритети кластерного розвитку промисловості та інших секторів національної економіки в регіонах України. Кластерна модель інноваційного розвитку промисловості передбачає необхідність консолідації потенціалу національного виробництва, наявних ресурсів, об'єктів інфраструктури, регіональних науково – освітніх комплексів, фінансових та консультативних установ з урахуванням традицій і навичок місцевої спільноти, яка залучається до створення регіонального кластеру. Особливу увагу приділено створенню в Україні транскордонних транспортно - логістичних кластерів, які можуть розглядатися як «місток» між Заходом та Азійськими країнами через територію України. Функціонування транскордонних транспортно - логістичних кластерів суттєво впливає на розвиток промислового комплексу, який включатиме в себе одночасно кластери декількох галузей промисловості, сільського господарства, послуг тощо. Розглянуто потенціал створення в регіонах України транскордонних промислових лісогосподарських, туристично-рекреаційних кластерів та ІТ - кластерів. Обґрунтовано секторальні пріоритети створення кластерів в регіонах України за участю іноземних партнерів з країн ЄС. Висвітлено необхідні заходи, які сприятимуть залученню до регіонів іноземних інвестицій, зниженню витрат на розвиток кластерів та забезпечать зростання експортного потенціалу національного виробництва. Визначення пріоритетних секторів розвитку кластерів в регіонах України відкриває нові можливості щодо забезпечення нової якості економічного зростання та залучення іноземних інвестицій у ці сфери, що позитивно позначиться на конкурентоспроможності українських товарів та послуг на світовому ринку. Стаття носить оглядовий характер.

Патошина Г. Н. Секторальные приоритеты развития региональных кластеров в Украине.

В статье сформулированы и исследованы стратегические приоритеты кластерного развития промышленности и других секторов национальной экономики в регионах Украины. Кластерная модель инновационного развития промышленности предусматривает необходимость консолидации потенциала национального производства, имеющихся ресурсов, объектов инфраструктуры, региональных научно - образовательных комплексов, финансовых и консультативных учреждений с учетом традиций и навыков местного сообщества, которое привлекается к созданию регионального кластера. Особое внимание уделено созданию в Украине трансграничных транспортно - логистических кластеров, которые могут рассматриваться как «мостик» между Западом и азиатскими странами через территорию Украины.

Функционирование трансграничных транспортно - логистических кластеров существенно влияет на развитие промышленного комплекса, который будет включать в себя одновременно кластеры нескольких отраслей промышленности, сельского хозяйства, услуг и тому подобное. Рассмотрен потенциал создания в регионах Украины трансграничных промышленных лесохозяйственных, туристско-рекреационных кластеров и IT - кластеров. Обоснованы секторальные приоритеты создания кластеров в регионах Украины при участии иностранных партнеров из стран ЕС. Освещены необходимые меры, способствующие привлечению в регионы иностранных инвестиций, снижению затрат на развитие кластеров, которые обеспечат рост экспортного потенциала национального производства. Определение приоритетных секторов развития кластеров в регионах Украины открывает новые возможности по обеспечению нового качества экономического роста и привлечению иностранных инвестиций в эти сферы, что положительно скажется на конкурентоспособности украинских товаров и услуг на мировом рынке. Статья носит обзорный характер.

Постанова проблеми. У ХХІ ст. країни, що розвиваються, перебувають у пошуку оптимальної моделі економічного зростання, в основі якої – індустріальна економіка, інноваційний розвиток промисловості на основі кластерного підходу. Успішний розвиток кластерів потребує відповідного ресурсного забезпечення (сировини, робочої сили, капіталів), у т.ч. й задіяння потенціалу міжнародного економічного співробітництва за участі всіх зацікавлених у цьому іноземних бізнес-партнерів, що позитивно позначиться на залученні іноземних інвестицій, дозволить розширити ринки збуту виробленої продукції та залучити потенціал виробничої кооперації в процесі розвитку кластерів. Світовий досвід свідчить про те, що найбільша кількість кластерів створюється в регіонах, які мають відповідні ресурси для їх розвитку. Отже, специфіка ресурсного забезпечення, притаманна регіону країни, обумовлює і його спеціалізацію у створенні кластерів. Такі закономірності необхідно враховувати під час обґрунтування доцільності, спеціалізації створення кластеру. Саме тому дослідження секторальних пріоритетів створення регіональних кластерів в Україні є актуальною науковою проблемою, має вагомое практичне значення, оскільки це питання напряму пов'язано із економічним обґрунтуванням доцільності залучення інвестицій, аналізом наявної ресурсної бази для створення національних кластерів. Обґрунтування секторальних пріоритетів розвитку регіональних кластерів в Україні визначає «точки росту» на місцевому, регіональному рівні, розвиток яких сприятиме створенню нових робочих місць, дозволить підвищити доходи населення в регіонах що позитивно позначиться на економічному зростанні національної економіки України в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед українських науковців системні питання розвитку кластерів та особливості державної кластерної політики розглядали такі українські вчені як: М.П. Войнаренко, В.М. Геєць, А.С. Казюхін, І.О. Маркович, Н.А. Мікула та інші. В основному, українські науковці досліджують проблеми державної підтримки розвитку кластерів, шляхи залучення іноземних інвестицій, експортний потенціал українських промислових кластерів та його конкурентоспроможність на світових ринках (зокрема – на прикладі експорту металургійного кластеру та агропромислового виробництва). Різноманітні проблеми розвитку кластерів у світовій економіці розглядали у своїх працях такі провідні іноземні вчені як: Е. Дахмен, М. Енрайт, М. Портер, С. Розенфельд, Ж. Толенадо, А.Томас та інші. Іноземні вчені, переважно, звертають увагу на роль міжнародного економічного співробітництва у створенні транскордонних та міжнародних кластерів, на інноваційне підґрунтя їх розвитку та чинники, що впливають на конкурентоспроможність продукції кластерів на світовому ринку.

Виділення невирішеної проблеми. У ХХІ ст. загострюється проблема пошуку оптимальної, розвинутої та відносно дешевої ресурсної бази для налагодження функціонування кластерів, у т.ч. та промислових. Поступово «центр розвитку» та економічної активності в усіх країнах світу переноситься у регіони, що дозволяє використати ресурсний потенціал регіону, а також вирішити проблему створення нових робочих місць, забезпечити економічне зростання на регіональному рівні за рахунок

розвитку у регіонах країни кластерів. Така постановка питання й обумовлює потребу у висвітленні секторальних пріоритетів розвитку регіональних кластерів на прикладі України.

Мета статті – дослідити секторальні пріоритети створення регіональних кластерів в Україні, що сприятиме процесам реструктуризації української промисловості, виведе її на новий рівень конкурентоспроможності на національному та світовому ринках.

Результати дослідження. У XXI ст. кластеризація стає одним із пріоритетів досягнення конкурентоспроможності промисловості країни на світових ринках. За рахунок ефекту масштабу, використання потенціалу міжнародного економічного співробітництва (МЕС) країн у створенні спільних промислових кластерів країна може здійснити інноваційний прорив та отримати переваги на світовому ринку. Економічна політика підтримки промислових кластерів в Україні має зайняти провідне місце у стратегіях розвитку як багатьох регіонів, так і на загальнонаціональному рівні країни. Постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 було затверджено «Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року», у якій були враховані пріоритети євроінтеграції, зміни зовнішніх та внутрішніх умов для розвитку регіонів протягом останніх років та нові ризики, пов'язані із анексією Російською Федерацією АР Крим і військовим конфліктом на Сході країни. На виконання цієї постанови було розроблено нові регіональні стратегії розвитку, у багатьох з яких передбачається застосування кластерного підходу для вирішення економічних проблем регіонів та забезпечення нової якості економічного зростання [1].

Кожна область України відповідно до Державної стратегії прийняла власну, регіональну стратегію розвитку. Аналіз регіональних стратегій свідчить про те, що переважна більшість областей України розглядають кластери як дієвий інструмент відродження регіонального виробництва, як основу для реалізації головних завдань – забезпечення ефективного розвитку регіонального агропромислового комплексу (АПК), ІТ – послуг, логістики, туризму та для розвитку інноваційних процесів у промисловості, що й визначено цілями застосування кластерного підходу.

Секторальні пріоритети розвитку кластерів в регіонах України формуються залежно від рівня та спеціалізації ресурсного забезпечення регіону, від наявності освітніх закладів, наявності на місцевому рівні кваліфікованої робочої сили, від рівня розвитку інфраструктури (дорожньо-транспортної, енергетичної, фінансової та освітньої, комунікативно-інформаційної) ін. Відповідно до наявних на місцевому (регіональному) рівні ресурсів, найбільш привабливими для розвитку кластерів є такі регіони:

- Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська область – розвиток кластерів на основі потенціалу лісового господарства, деревообробки, меблевої промисловості, а також – транскордонних транспортно-транзитних логістичних кластерів, туристичних кластерів;

- Вінницька, Житомирська, Полтавська, Львівська, Кіровоградська, Тернопільська, Чернівецька та інші сільськогосподарські області – мають потужний потенціал щодо розвитку кластерів у сфері АПК, переробки сільськогосподарської продукції, виробництва готових продуктів харчування;

- Івано-Франківська, Чернігівська, Житомирська, Херсонська, Полтавська області – зорієнтовані на формування регіональних кластерів на основі розвитку та виробництва відновлюваних джерел енергії, у т.ч. пелетів, брикетів, біо-палива у т.ч. з відходів АПК;

- Харківська, Дніпропетровська, Волинська, Полтавська, Донецька, Львівська, Херсонська області – зорієнтовані на створення кластерів у сфері важкого машинобудування, металургійного виробництва та металообробки;

- Харківська, Дніпропетровська, Львівська, Київська області, м. Київ – створення ІТ-кластерів, кластерів високих технологій та інноваційних продуктів[2].

Провідну роль у стратегіях розбудови кластерів в регіонах України має саме розвиток промислових кластерів, а також стимулювання транскордонного співробітництва, зміцнення потенціалу малого та середнього підприємництва (МСП) та

розбудова інфраструктури кластерного розвитку, що стає основою залучення іноземних інвестицій та поповнення місцевих бюджетів.

В Україні започатковано більше 60 кластерів у різних секторах економіки. Результати діяльності окремих кластерів порівняно з вітчизняними підприємствами вважаються успішними, але порівняно з аналогічними в розвинених країнах їх не можна вважати задовільними. Найбільш активно сьогодні розвиваються ІТ – кластери, головною метою яких є популяризація ІТ-сфери, спільний маркетинг і навчання. Станом на 2018 рік в Україні успішно працюють 16 кластерів в Києві, Вінниці, Одесі, Львові, Луцьку, Тернополі, Коломиї, Чернівцях, Івано-Франківську, Миколаєві, Запоріжжі, Черкасах, Дніпрі, Харкові, Конотопі та Чернігові [2].

Заслуговує уваги досвід держконцерну "Укроборонпром", який започаткував у своїй структурі літакобудівний та бронетанковий кластери. Створення зазначених кластерів уже сьогодні дало позитивні результати. Результати діяльності дозволяють сподіватися на те, що найближчим часом консолідація усієї авіабудівної та бронетанкової потужностей країни не тільки прискорить процес імпортозаміщення, а й стане «ядром» науково-технічного зростання економіки держави у цілому.

Україна має потужний транспортно-транзитний потенціал завдяки своєму географічному розташуванню. Розвиток дорожньої інфраструктури та створення транскордонних логістичних кластерів буде сприяти розвитку промислових кластерів, особливо – транскордонних промислових кластерів. Варто зазначити, що з 10 європейських транспортних коридорів 4 проходять через територію України, а саме: Коридор №3. Брюссель – Ахен – Кельн – Дрезден – Вроцлав – Катовіце – Краків – Львів – Київ; Коридор №5. Венеція – Трієст/Копер – Любляна – Марибор – Будапешт – Ужгород – Львів – Київ; Коридор №7. Дунайський (водний) – Австрія, Угорщина, Югославія, Болгарія, Румунія, Молдова, Україна; Коридор №9. Гельсінкі – Выборг – Санкт-Петербург – Москва – Калінінград – Київ – Кишинів – Бухарест. Цілями формування логістичних кластерів у межах транскордонних регіонів, сформованих на кордоні між Україною та ЄС, має стати максимально повне та ефективне використання їх конкурентних переваг. У вказаних кластерах поєднуюватимуться різні види транспорту, причому, як вантажного, так і пасажирського. Це стосується автомобільних доріг та автопортів, залізничних колій і залізничних транспортних вузлів, аеропортів та аеродромів і річкового судноплавства. Усіх їх пов'язуватиме між собою розгалужена мережа транскордонної транспортної логістики, що матиме значний вплив на розвиток промисловості та створення не просто логістичних кластерів, а і промислових комплексів, які включатимуть у себе кластери декількох галузей промисловості одночасно. Отже йдеться про необхідність створення транскордонних кластерних мереж у кожному з транскордонних регіонів, що функціонуватимуть між Україною та ЄС. На жаль, кластерна ініціатива Асоціації «Український Логістичний Альянс» щодо створення логістичного кластера знаходиться ще на стадії організаційного оформлення.

Створення логістичних кластерів може сприяти відновленню потенціалу деревообробної, целюлозно-паперової та меблевої промисловості прикордонних областей Західної України, а також залученню в їх розвиток інвестицій і сучасних технологій, орієнтованих на відновне лісокористування та сталий розвиток Карпатського регіону [3].

На основі лісового господарства активно діють промислові кластери у Фінляндії, Німеччині, Франції, Італії, Словенії, Росії, Угорщині. Найбільш ефективно працюють ті деревообробні кластери, які сконцентровані в межах одного регіону, що дозволяє максимально продуктивно використовувати наявний природно-ресурсний, виробничий і кадровий потенціал. Відтак у транскордонному просторі, у т.ч. на кордоні між Україною та ЄС, доцільно формувати мережу деревообробних кластерів, об'єднаних спільними ресурсами та метою функціонування. До їх потенційних учасників слід віднести передусім лісгоспи, меблеві та целюлозно-паперові підприємства, навчально-освітні заклади, туристичні центри, енергетичні компанії тощо.

Функціонування транскордонного промислового лісогосподарського кластера в західних областях України створюватиме сприятливі передумови для розвитку іншого транскордонного кластера, а саме – туристично-рекреаційного. Адже ведення екологічного господарювання в лісовому секторі Карпатського регіону, ґрунтоване на поліпшенні якості природних ресурсів у відповідних транскордонних регіонах, а також їх людського і соціального капіталу, супроводжуватиметься нарощуванням потенціалу відпочинкової індустрії в передгірних і гірських районах українських, польських, словацьких, угорських і румунських Карпат. Це дасть всі підстави для спільного використання учасниками ринку туристичних послуг прикордонних регіонів цих країн наявного туристично-рекреаційного потенціалу з метою отримання синергетичних ефектів у межах транскордонних регіонів, сформованих на кордоні між Україною та ЄС. Саме це дозволяють зробити транскордонні туристичні кластери. Створення такого кластера в межах одного, декількох чи всіх транскордонних регіонів, до складу яких входять прикордонні території України, Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії, дасть змогу поєднати в єдину систему підприємства туристичної та інших суміжних галузей, що сприятиме реалізації пріоритетних задач, які стоять перед підприємствами, установами, організаціями туристичного бізнесу відповідного транскордонного регіону та сприятиме посиленню його конкурентних переваг. Метою створення транскордонного туристичного кластера є сприяння стійкому економічному та соціальному розвитку Карпатського регіону, формування взаємозв'язків і мереж співробітництва між підприємствами, організаціями й установами його країн-учасниць. Адже наближення кордону Європейського Союзу до України, подібність природного, рекреаційного потенціалу, спільність історичного та культурного розвитку, стабільне економічне співробітництво у межах Карпатського транскордонного регіону дозволяють використовувати переваги транскордонного співробітництва для посилення його конкурентоспроможності на основі використання кластерної моделі розвитку [4].

Вагоме місце у створенні регіональних кластерів в Україні відводять міжнародному економічному співробітництву у цій сфері. Вважається, що задіяння потенціалу міжнародного економічного співробітництва залучить до регіонів іноземних інвесторів, дозволить зменшити витрати на розвиток кластерів та полегшить просування української продукції на іноземні ринки. Для успішної кластеризації національної економіки на регіональному рівні насамперед необхідно розробити проекти створення в Україні транскордонних кластерів із залученням провідних урядових та неурядових організацій сусідніх країн – Польщі, Угорщини, Словаччини, Молдови, Румунії тощо. Реалізації спільних проектів зі створення та розвитку транскордонних кластерів сприятиме укладання двосторонніх угод між урядами України і сусідніх держав щодо розвитку співпраці у рамках кластерних мереж, створення транснаціональних фондів для фінансування внутрішньокластерної взаємодії, а також використання інших інструментів розвитку кластерів. Необхідною передумовою є сприяння участі українських підприємств та організацій у міжнародних профільних заходах і програмах:

- TCI Network (найбільша міжнародна мережа експертів у галузі кластерної політики), European Cluster Excellence Initiative, The European Cluster Collaboration Platform, Cluster managers club (ЄС) тощо [3];

- програмі «Горизонт – 2020», до якої приєдналася Україна у 2015 р.;

- проектах блоку «Передова наука» та «Індустріальне лідерство», метою яких є забезпечення лідерства у передових та промислових технологіях за допомогою спеціальної підтримки інформаційно-комунікаційних технологій, нанотехнологій, розробки нових матеріалів, біотехнології, передових технологічних процесів та космічних технологій;

- програмі «Інтернаціоналізація кластерів МСП», що реалізовується у рамках програми COSME, до якої Україна приєдналася у 2016 р. Метою програми є створення пан-європейських кластерних консорціумів за участі МСП зі спільною міжнародною

стратегією розвитку, що сприятиме освоєнню кластерами європейських ринків та виходу на ринки третіх країн;

- Європейському кластерному альянсі (The European Cluster Alliance), який є важливим майданчиком ЄС для діалогу, обміну досвідом з кращими практиками європейських країн у сфері кластерної політики. Обов'язковою умовою набуття членства у цій організації є участь держави у програмі COSME, що вже виконано Україною [4;5].

Країни ЄС та Україна активно залучають до створення промислових кластерів такі форми міжнародного економічного співробітництва як: міжнародна торгівля, міжнародний рух робочої сили, міжнародний поділ праці, міжнародне науково-технічне співробітництво, спільне інвестування тощо. Європейські промислові компанії активно співпрацюють з українськими підприємствами, особливо в таких галузях промисловості як металообробка, машинобудування, обробка скла, легка промисловість, у т.ч. швейне виробництво тощо.

Узагальнюючи, доцільно визначити основні секторальні пріоритети створення кластерів в регіонах України (з урахуванням наявного на регіональному рівні ресурсного потенціалу). Також необхідно визначити потенційних міжнародних партнерів (насамперед – з країн ЄС), які вже на налагодили тісну взаємодію у сфері торгівлі, у різноманітних формах виробничої та збутової кооперації, долучаються до інвестування та організаційно-консультативної підтримки розвитку кластерів, можуть бути успішно залучені до формування конкурентоспроможних промислових кластерів в регіонах України (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Секторальні пріоритети створення в регіонах України кластерів за участю іноземних партнерів з країн ЄС

Сектор створення кластеру	Область України	Партнери - країни ЄС
Лісова промисловість, деревообробка, меблева промисловість	Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська	Угорщина, Словаччина, Румунія, Австрія, Польща
Запровадження інновацій на промислових підприємствах, на підприємствах АПК та переробки сільськогосподарської продукції	Вінницька, Житомирська, Львівська, Кіровоградська, Тернопільська, Чернівецька	Німеччина, Польща
Машинобудування, металургійне виробництво, металообробка	Харківська, Дніпропетровська, Волинська, Полтавська, Донецька, Львівська, Херсонська	Німеччина, Польща
Розвиток транспортної інфраструктури	Київська, Одеська, Закарпатська, Львівська	Польща, Угорщина, Румунія
Харчова промисловість	Вінницька, Закарпатська, Львівська, Київська	Швейцарія, Німеччина
Забезпечення розвитку сектору енергетики, розвиток відновлюваної та «зеленої енергетики»	Івано-Франківська, Чернігівська, Житомирська, Херсонська, Полтавська	Німеччина, Франція, Польща
Створення авіаційно-космічного кластеру області	Київська, Харківська	Франція
Автомобілебудування	Вінницька, Закарпатська, Волинська	Швеція, Німеччина
Швейна та бавовняна промисловість	Житомирська, Волинська	Німеччина, Іспанія, Угорщина
Переробка пластику та паперу	Волинська, Житомирська	Словаччина, Німеччина
Створення ІТ-кластерів, кластерів високих технологій та інноваційних продуктів	м.Київ, Харківська, Дніпропетровська, Львівська, Київська	Швеція, Німеччина, Бельгія, Франція

* Складено автором на основі даних офіційних сайтів облдержадміністрацій та обласних рад регіонів України, а також за даними [2; 4; 5;6;7]

Налагодження тісного економічного співробітництва України та країн ЄС у сфері розвитку промислових кластерів в регіонах дозволить не тільки активізувати процеси економічного зростання на регіональному рівні та повною мірою використати наявний на місцях ресурсний потенціал для відродження економічної активності, а й створить сприятливі передумови для експорту української промислової продукції на світовий ринок.

Висновки та пропозиції. Успішний розвиток національного виробництва (товарів та послуг) як окремої країни, так і країн-учасниць інтеграційних угруповань, у XXI ст. потребує задіяння потенціалу кластерів.

Україна нині переживає складний процес структурної перебудови національної промисловості, пов'язаний із втратою традиційних ринків збуту та масовим переходом розвинутих країн світу до вищого технологічного укладу – «Індустрії 4.0». Кластерна модель розвитку національного виробництва дозволяє синергетично залучити до цього процесу потенціал національного виробництва, об'єкти інфраструктури, заклади вищої та професійної освіти, фінансові та консультативні установи, робочу силу та інші ресурси, що розташовані на місцевому, регіональному рівні. Кластери в регіонах стають «ядром» місцевого економічного розвитку, створюють нові робочі місця, формують «точки економічного зростання» на місцевому рівні. Розвиток кластерів у регіонах України має і вагомні переваги через зацікавленість міжнародних партнерів з країн ЄС у налагодженні міжнародного економічного співробітництва у сфері створення та фінансування розвитку українських кластерів саме на регіональному рівні. Адже це відповідає принципам кластерної політики та стимулювання регіонального розвитку в країнах ЄС.

Секторальні пріоритети розвитку кластерів в регіонах України формуються залежно від рівня та спеціалізації ресурсного забезпечення регіону, від наявності освітніх закладів, наявності на місцевому рівні кваліфікованої робочої сили, від рівня розвитку інфраструктури (дорожньо-транспортної, енергетичної, фінансової та освітньої, комунікативно-інформаційної) ін.

В цілому, слід зазначити, що розвиток кластерів в Україні реалізується «точково», не має цільової та системної державної економічної підтримки розвитку (наприклад – пільгових кредитів, «податкових канікул», цільових державних замовлень їх продукції, надання субсидій тощо). Серед базових прорахунків створення промислових кластерів в Україні слід назвати недооцінку використання потенціалу міжнародного економічного співробітництва (насамперед – з країнами ЄС), налагодження тісного економічного партнерства з іноземними інвесторами, їх недостатній рівень залучення до створення регіональних кластерів.

Активними торговельно-економічними партнерами України є країни ЄС. Такі країни ЄС, як Німеччина, Польща, Угорщина, Румунія, Франція, Словаччина станом на 2018 р. проявили інтерес до інвестування у розвиток промислових кластерів, у т. ч. у сфері АПК, деревообробки, у енергетичному секторі, розвитку альтернативної, відновлюваної енергетики. Забезпечення конкурентоспроможності національної та регіональної економіки – основна мета промислової політики розвинутих країн світу. Визначення пріоритетних секторів розвитку кластерів в регіонах України відкриває нові можливості щодо залучення іноземних інвестицій у ці сфери, що позитивно позначиться на конкурентоспроможності українських товарів та послуг на світовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» // ВВР України. – 2014 р. – № 385 .
2. Глобальна мережа співробітництва у сфері кластерів та інновацій. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tci-network.org/>
3. Куля Н. Р. Транскордонний туристичний кластер або майбутнє туризму Карпатського євро регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourism.uz.ua/st29.html>

4. Європейська Кластерна обсерваторія «European Cluster Observatory». офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.clusterobservatory.eu/index.html>
5. The EU's new Research and Innovation Programme Horizon 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.europe.eu/rapid/press-rele-ase_memo-13-1085_en.htm
6. Стратегія розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року (06. 04. 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a8590ddc-7f44-49ed-8587-4127ca3655bd&title=UriadoviiKomitetPidGolovuvanniamStepanaKubi>
7. Офіційний сайт порталу України «Українські кластери» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucluster.org/>

References (BSI):

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Pro zatverdzhennya Derzhavnoho stratehiyi rehional'noho rozvytku na period do 2020 roku» // VVR Ukrainy. - 2014 r. - № 385.
2. Hlobal'na mrezha spivrobitnytsva u sferi klasteriv ta innovatsiy. Ofitsiynyy sayt. [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: <http://www.tci-network.org/>
3. Kulya N. P. Transkordonnyy turystychnyy klaster abo maybutnye turyzmu Karpat-s'koho yevrorehionu [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: <http://tourism.uz.ua/st29.html>
4. . Yevropeys'ka Klasterna observatoriya «Yevropeys'ka klasterna observatoriya». ofitsiynyy sayt. [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: <http://www.clusterobservatory.eu/index.html>
5. Nova Prohrama doslidzhen' ta innovatsiy YES Horizon 2020 [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: http://www.europe.eu/rapid/press-rele-ase_memo-13-1085_en.htm
6. Stratehiya rozvytku vysokotekhnolohichnykh haluzey do 2025 roku (06. 04. 2016 r.) [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?>
7. Ofitsiynyy sayt portalu Ukrainy «Elektronnyy resurs». - Rezhym dostupu: <http://www.ucluster.org/>

Keywords: cluster; economic sector; resource support; woodworking clusters; transboundary clusters; transport and transit logistic clusters; tourist clusters; clusters of engineering; IT clusters.

Ключові слова: кластер; сектор економіки; ресурсне забезпечення; кластери з деревообробки; транскордонні кластери; транспортно-транзитні логістичні кластери; туристичні кластери; кластери машинобудування; ІТ-кластери.

Ключевые слова: кластер; сектор экономики; ресурсное обеспечение; кластеры по деревообработке; трансграничные кластеры; транспортно-транзитные логистические кластеры; туристические кластеры; кластеры машиностроения; IT-кластеры.

Перевірено нак плагіат: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/8789728>